

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Význam a tvorba rezerv u podnikatelského subjektu

Significance and Creation of Reserves in the Entrepreneurial Company

Student:

Lucie Mertíková

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.

Ostrava 2010

Místopřísežné prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité zdroje a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Přílohy jsem doplnila dle potřeby.

V Ostravě dne 7. května 2010

.....

Lucie Mertíková

Obsah

1	Úvod	1
2	Význam a problematika rezerv	3
2.1	Charakteristika rezerv	3
2.2	Právní předpisy	4
2.3	Vnitřní předpisy	5
2.4	Pohled IFRS.....	5
2.4.1	Oceňování rezerv z pohledu IFRS	7
2.4.2	Zveřejnění rezerv z pohledu IFRS.....	7
2.5	Členění rezerv	8
3	Tvorba a užití zákonných a ostatních rezerv	10
3.1	Rezervy podle zvláštních právních předpisů	10
3.1.1	Členění rezerv	10
3.1.2	Bankovní rezervy	11
3.1.3	Rezervy v pojišťovnictví	11
3.1.4	Rezerva na opravy hmotného majetku.....	12
3.1.5	Rezerva na pěstební činnost.....	15
3.1.6	Ostatní rezervy	16
3.1.7	Zvláštní vázaný účet	16
3.2	Účetní rezervy	17
3.2.1	Členění rezerv	17
3.2.2	Rezerva na důchody a podobné závazky	18
3.2.3	Rezerva na daň z příjmů	18
3.2.4	Rezerva na garanční opravy	18
3.2.5	Rezerva na restrukturalizaci.....	19
3.2.6	Rezerva na obchodní rizika.....	19
4	Analýza a praktické příklady rezerv podniku	21
4.1	Účtování zákonných a ostatních rezerv.....	21
4.1.1	Účtování rezerv na konci a na začátku účetního období.....	22
4.2	Praktické příklady rezerv	23
4.2.1	Rezerva na opravu hmotného majetku	23
4.2.2	Rezerva na daň z příjmů	30
4.2.3	Rezerva na restrukturalizaci.....	31

4.2.4	Rezerva na garanční opravy	32
4.2.5	Rezerva na pracovní výročí zaměstnanců	34
4.2.6	Rezerva na nevyčerpanou dovolenou.....	37
5	Závěr.....	39
Seznam použité literatury		
Seznam zkratk		
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce		
Seznam příloh		

1 Úvod

Rezervy jsou významnou účetní a daňovou kategorií. Podstata rezervy jako účetní kategorie je zřejmá už z pouhého označení: tvorba rezervy znázorňuje vyčlenění určité části finančních zdrojů na budoucí, předem určené použití. Pokud se při tvorbě rezervy splní podmínky dané zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, pak hovoříme o rezervách daňových.

Účetní rezervy jsou problémem všech podnikatelských subjektů po celém světě. Jeden z hlavních důvodů je ten, že u nás i ve světě existuje velice málo knih, které by se účetními rezervami zabývaly důkladně. V řadě zemích existují předpisy, které upravují tvorbu a čerpání účetních rezerv, ale řeší je příliš obecně. Záleží na účetní jednotce jaké konkrétní podmínky si pak stanoví ve svých vnitřních předpisech. V řadě zemí jsou také nedostatečně kontrolovány požadavky na zveřejňování potřebných údajů o rezervách.

Zavedením nové daňové soustavy v roce 1992 se staly daňovou kategorií zákonné rezervy. Důvody pro tvorbu daňově účinných rezerv mohou být jednak hospodářské to je za účelem krytí podnikatelských ztrát a dalším důvodem je povinnost poplatníků vytvářet zákonné rezervy.

Cílem mé bakalářské práce je obecně charakterizovat rezervy, popsat jednotlivé zákonné a účetní rezervy, jejich tvorbu a užití, analyzovat je na příkladech a určit jejich vliv na hospodářský výsledek a daň.

Svou bakalářskou práci jsem si rozdělila na tři části. V první části se zabývám rezervami obecně. Snažím se vystihnout jejich význam a problematiku. Charakterizuji rezervy z pohledu IFRS, z pohledu českých právních předpisů a popisují jaké náležitosti by účetní jednotka měla konkretizovat v rámci vnitřního předpisu firmy.

Ve druhé části popisují základní rozdíly mezi zákonnými a účetními rezervami. U zákonných rezerv jsem vymezila podmínky pro jejich tvorbu a čerpání a popsala

nutnost vytvoření zvláštního vázaného účtu. Z účetních rezerv jsem vytipovala nejčastěji používané účetními jednotkami a charakterizovala jsem jejich průběh od vytvoření až po jejich vyčerpání.

Ve třetí části uvádím příklady tvorby a čerpání zákonných a účetních rezerv. Popisují za jakým účelem firmy mohou v českých podmínkách zákonné a účetní rezervy tvořit, jak je čerpat a jaký vliv mají na hospodářský výsledek nebo jaký důsledek přináší jejich zrušení nebo nedočerpání popř. navýšení jejich výše v průběhu účetního období. Uvádím jejich účtování, grafické znázornění jejich vlivu na hospodaření firmy.

2 Význam a problematika rezerv

Rezervy představují závazky zvláštního charakteru. Vytvářejí se za účelem krytí budoucích výdajů, ztrát a rizik, které účetní jednotka očekává. Smyslem je rozložit větší výdaj, který vznikne za několik let, do let, které vzniku předchází. V době tvorby není známa přesná částka, které bude v budoucnu potřeba a ani účetní jednotka není schopna stanovit přesné období, kdy se vytvořená rezerva bude čerpat. Je znám pouze účel použití rezervy. Například účetní jednotka, ke své činnosti používá kopírovací stroj a ví, že v budoucnu u něj bude nutné provést opravu, proto si uvědomuje, že jí v budoucnosti vznikne závazek vůči opravářské firmě, ale už neví, kdy k této opravě dojde a ani nezná přesnou částku na opravu.

2.1 Charakteristika rezerv

Rezervy patří mezi dlouhodobé cizí zdroje. Za cizí zdroje jsou považovány proto, že představují současné uznání budoucích závazků vůči třetí osobě. Rezervy se tvoří na vrub nákladů, podnik tak zvyšuje náklady a současně dochází ke snižování výsledku hospodaření běžného období a zadržování částky na výdaje v budoucích obdobích. Touto vlastností rezervy připomínají jeden z typů časového rozlišení – výdaje příštích období. Avšak u výdajů příštích období musí být vždy známa částka a období jejich čerpání. V případě, že k výdaji nedojde nebo se nepotvrdí předpokládané riziko, rezerva se rozpustí ve prospěch nákladů a tedy vrátí do výsledku hospodaření. Když se výdaj nebo ztráta z předpokládaného rizika uskuteční, rezerva se čerpá ve prospěch nákladů a snižuje tak náklad, který je výdajem či ztrátou vyvolán. Rezerva je proto chápána jako vnitřní dluh účetní jednotky, který je splácen při čerpání nebo rozpouštění rezervy.

Vytvoření a čerpání rezervy je možností a ne povinností účetní jednotky. Je pouze na jejím vlastním uvážení, na které budoucí náklady rezervu vytvoří. Někdy se stane, že rezervu na krytí budoucích očekávaných nákladů doporučí auditor nebo dokonce podmíní příznivý auditorský výrok vytvořením rezervy. Upozorňuje tak na povinnost ctít obecné účetní principy – zásadu věrného a poctivého obrazu a zásadu opatrnosti. Pro některé účetní jednotky může povinnost vytvářet účetní rezervy

ukládat zvláštní zákon např. rezervy v pojišťovnictví, rezervy na rekultivaci k odstranění následků těžby.

Rezervu je možné čerpat pouze na účel a v maximální výši, na který byla vytvořena. Jsou chápány jako jistý závazek v odhadnuté výši proto rezerva nemůže mít aktivní zůstatek, to znamená, že nemůže dojít k „přečerpání“ rezerv. Jejich zůstatky se na konci období převádějí do období následujícího.

Rezervy není možné používat k úpravám ocenění aktiv, neboť by to bylo v rozporu s jejich věcnou podstatou – jedná se o závazky. Je pro ně typická relativně vysoká neurčitost a jsou dalším z nástrojů, v němž se odráží zásada opatrnosti.

Rezervy je třeba odlišit od rezervních fondů. Společnou vlastností je to, že jsou projevem zásady opatrnosti. Rezervní fond je součástí vlastního kapitálu společnosti, je tvořen z čistého zisku, jde pouze o přesun vlastních zdrojů účetní jednotky, aniž by to ovlivňovalo hospodářský výsledek. Rozhodování o rezervním fondu je záležitostí valné hromady podle ustanovení zákonů, např. obchodního zákoníku nebo ustanovení společenské smlouvy či stanov společnosti. Slouží ke krytí ztrát z podnikání. Rezervy jsou v pravomoci vedení podniku, tvoří se na vrub nákladů běžného období a tím ovlivňují výsledek hospodaření běžného období. Rezervy se považují za cizí zdroje.

Účetní jednotka u rezerv provádí dokladovou inventuru. Při inventarizaci se posuzuje jejich odůvodněnost a výše. Když se zjistí, že zanikl důvod, proč byla rezerva vytvořena, je rozpouštěna v celé své výši. Pokud se při inventarizaci zjistí, že výše rezervy by měla být vyšší nebo nižší, tak se upraví. Když je tvořena v cizí měně, je třeba aktualizovat její výši i s ohledem na změnu kurzu. Tato změna bude vykazována jako změna výše rezervy a ne jako kursový rozdíl.

2.2 Právní předpisy

Účetní jednotka při tvorbě a čerpání rezerv se řídí těmito právními předpisy:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,

- Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- Český účetní standard pro podnikatele č. 004 – Rezervy,
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- Mezinárodní standardy účetního výkaznictví.

2.3 Vnitřní předpisy

Český účetní standard pro podnikatele č. 004 ukládá účetním jednotkám povinnost upravit režim rezerv vnitřním předpisem. Měla by být upravena otázka:

- vymezení titulů pro tvorbu rezervy,
- výše rezervy,
- způsobu jejího vytváření a používání.

Při tvorbě vnitřního předpisu je důležité zvážit konkrétní potřebu účetní jednotky. Pokud se interní předpis vytvoří příliš obecně, špatně se účetní jednotce předem stanoví výše rezervy. Ve většině případu jde spíše než o obecně platný interní předpis, o stanovení plánu tvorby a čerpání konkrétní rezervy.

Účetní jednotky, které předpokládají, že rezervy budou představovat významný titul nakládání se zdroji, mají vnitřním předpisem upraveny i některé obecné otázky týkající se např. kompetenční tvorby a čerpání rezerv (komu přísluší rozhodovat o tvorbě a čerpání rezervy, kdo odpovídá za inventarizaci) a administrativního podchycení rezervy (způsob evidence).

2.4 Pohled IFRS

Problematika rezerv je upravena v rámci IAS 37 – *Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva*. Standard IAS 37 vychází z důsledné aplikace definice aktiv a

zejména závazků, z uplatnění akruálního principu a zásady opatrnosti. Určuje pravidla rozpoznání, oceňování a vykazování rezerv, podmíněných závazků a podmíněných aktiv. Standard se také zabývá rozlišením rezerv a dohadných položek pasivních. S rezervami je spojena větší míra neurčitosti než s dohadnými položkami pasivními.

Vznik závazků – rezerv může vyplývat jak ze smluvních, tak i z mimosmluvních závazků účetní jednotky. Mimosmluvní závazek vzniká například jako důsledek obchodních zvyklostí a politik firmy. Rezervy jsou podle standardu IAS 37 vymezeny jako závazky s neurčitým časovým určením a výší. Rezervu lze podle standardu vykázat jen za splnění těchto podmínek:

- účetní jednotka má současný závazek, který je důsledkem minulých událostí,
- je pravděpodobné, že k vypořádání závazku bude nezbytný odtok prostředků, které představují ekonomický prospěch,
- závazek je možné spolehlivě ocenit.

IAS 37 se zaměřuje na tři oblasti

- **Budoucí provozní ztráty** - rezerva na budoucí provozní ztráty se nevykazuje, protože nesplňuje definici závazku. Očekávání budoucích provozních ztrát v sobě obsahuje možnost snížení hodnoty aktiv a proto by měl být použit standard IAS 36
- **Nevýhodná smlouva** - taková smlouva, u které náklady převýší očekávaný užitek a podnik nemá možnost z důvodu sjednaných sankcí od smlouvy odstoupit. Podnik proto musí vytvořit rezervu v souladu se zásadou opatrnosti a akruálním principem v tom období, kdy se smlouva stala nevýhodnou. Příkladem může být smlouva na poskytnutí nějaké služby, kterou podnik nemá možnost splnit třeba kvůli havárii.
- **Restrukturalizace** - restrukturalizací se myslí prodej nebo ukončení části podnikatelských aktivit, uzavření obchodních provozů v regionech, přemístění z jednoho regionu do jiného, změny ve struktuře vedení podniku (například zrušení některé úrovně řízení), zásadní reorganizace, která má významný dopad na podstatu a zaměření činností podniku (například změny v profesní struktuře zaměstnanců). Rizika spojená s touto rezervou vedla k tomu, že standard obsahuje řadu podmínek, které musí podnik splnit, aby mohl tuto rezervu

vykazovat. Mezi podmínkami tvorby rezervy na restrukturalizaci jsou uváděny dvě hlavní:

- a) podnik musí mít podrobný plán restrukturalizace
- b) restrukturalizace podniku musí být buď zahájena nebo podnik musí plán restrukturalizace zveřejnit. U stran, které budou restrukturalizací dotčeny (dodavatelé, odběratelé, zaměstnanci apod.), musí být vyvoláno reálné očekávání, že k restrukturalizaci dojde.

2.4.1 Oceňování rezerv z pohledu IFRS

Rezervy jsou oceňovány na základě nejlepšího odhadu peněžních toků, které jsou nutné k vypořádání těchto existujících závazků. Nejlepším odhadem peněžních toků je dle standardu částka, kterou by podnik vyplatil, pokud by se závazek vyrovnával k rozvahovému dni. Při odhadu je třeba respektovat zásadu opatrnosti.

Podnik při odhadu výše tvorby rezervy vychází z předchozích zkušeností, expertních posudků, využívá statistických metod apod. Rezerva se vyčísluje v hodnotě před zdaněním. Při stanovení výše rezervy se berou v úvahu:

- **Rizika a nejistoty** - zvažování rizika, které je spojeno s odhadem částky. Účetní jednotka by měla spíše vycházet z vyšších odhadovaných částek, než z nižších, ale nesmí úmyslně nadhodnocovat rezervy,
- **Časová hodnota peněz,**
- **Budoucí události** - účetní jednotka by měla také zvažovat budoucí události, které mohou ovlivnit částku vypořádání rezervy. Takovými událostmi mohou být očekávané změny technologie, změny zákonů apod.

2.4.2 Zveřejnění rezerv z pohledu IFRS

Standard požaduje, aby účetní jednotka pro každou kategorii rezerv zveřejnila:

- účetní hodnotu na začátku a na konci období,
- nově vytvořené rezervy a zvýšení již existujících rezerv v účetním období,
- čerpání rezervy v průběhu účetního období,
- nevyužité částky rezerv, které byly v průběhu účetního období rozpuštěny,
- přírůstky hodnoty rezerv v důsledku zvyšování jejich současné hodnoty,
- stručný popis podstaty závazku,
- jeho očekávaný časový rozvrh,

➤ rizika a nejistoty s rezervou spojená,

částky očekávaných náhrad s uvedením podrobných informací o aktivu, které bylo v této souvislosti zaúčtováno. Toto je důležité z hlediska správného posouzení likvidnosti podniku.

Mezi rezervami v účetních předpisech ČR a IAS 37 existují některé významné rozdíly. V ČR jsou tvořeny rezervy na opravy dlouhodobého majetku, odbahnění rybníků, na obnovu vytěžených lesních porostů a při splnění podmínek daných ZoR jsou daňově uznatelnými výdaji, ale uvedené rezervy nelze dle IFRS uznat jako závazky a jejich tvorba není v souladu s IAS 37.

2.5 Členění rezerv

Rezervy jsou členěny z různých hledisek:

➤ **Podle položek rozvahy na:**

- a) rezervy podle zvláštních předpisů,
- b) rezervy na důchody a podobné závazky,
- c) rezerva na daň z příjmů,
- d) ostatní rezervy.

➤ **Podle položek výkazu zisku a ztráty na:**

- a) „G. změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období“ obsahuje rozdíl mezi konečným a počátečním stavem rezerv, opravných položek a komplexních nákladů příštích období, může mít i zápornou hodnotu,
- b) „M. změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti“ obsahuje rozdíl mezi konečným a počátečním stavem rezerv a opravných položek ve finanční oblasti, může mít i zápornou hodnotu,
- c) „R. mimořádné náklady“ obsahuje náklady zcela mimořádné vzhledem k běžné činnosti účetní jednotky.

➤ **Z hlediska daňového na:**

- a) zákonné rezervy, které ovlivňují současně základ daně z příjmů a účetní hospodářský výsledek,
- b) ostatní rezervy, které ovlivňují pouze výši účetního hospodářského výsledku.

➤ **Podle určení klasifikujeme rezervy na:**

- a) individuální s účelovým určením např. rezerva na opravy hmotného majetku, rezerva na garanční opravy, rezerva na daň z příjmů,
- b) globální s určením obecným např. na podnikatelská rizika, pokud jsou tato rizika známa nebo je očekávána ztráta.

➤ **Další členění na:**

- a) zjevné, které jsou také označovány jako rezervy viditelné. Vykazují se samostatně v pasivech rozvahy v cizích zdrojích. Jejich materiální forma nemusí být v aktivech vykázána v jediné položce např. na účtu peněžních prostředků, jehož výše by odpovídala výši vytvořené rezervy, může být vázána i v jiných složkách majetku např. v cenných papírech, vždy však v takových aktivech, která lze pohotově přeměnit v peníze v době, kdy je třeba rezervu použít.
- b) tiché, které jsou označovány také jako rezervy skryté, latentní. V rozvaze je nenalezneme v podobě samostatně vyčíslené položky. Tvorba určité výše tichých rezerv vyplývá ze samé podstaty obecně uznávaných účetních zásad zejména z předpokladu trvání podniku a zásady opatrnosti. Vznikají před sestavením rozvahy, ještě před zjištěním a vykázáním hospodářského výsledku některým z těchto způsobů:
 - nižším oceněním aktiv než odpovídá očekávanému snížení jejich ekonomického užitku (podhodnocení aktiv),
 - vyšším oceněním (nadhodnocením) závazků,
 - příliš zrychlenými odpisy, to znamená odepsáním majetku za kratší dobu než odpovídá době jeho použitelnosti v podniku (než odpovídá jeho opotřebení).

3 Tvorba a užití zákonných a ostatních rezerv

3.1 Rezervy podle zvláštních právních předpisů

Jsou označovány také jako rezervy zákonné. Tvorba a užití je upravena v souladu se zákonem o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a dále podle speciálních zákonů např. o ochraně a využití nerostného bohatství, zákon o odpadech, atomový zákon, horní zákon. Většinou jsou při tvorbě a užití uznány jako náklad na dosažení, zajištění a udržení příjmů, jsou tedy považovány za daňově účinný náklad. Tyto rezervy se tvoří procentem z určeného základu nebo v absolutní částce, pokud zvláštní zákon přesně nestanoví u určité rezervy způsob její tvorby. Používá se účet 451 – Rezervy podle zvláštních právních předpisů.

Rezervy se mohou tvořit pouze na účely, které stanoví zákon o rezervách. Uplatňují se za zdaňovací období nebo v období, za které se podává daňové přiznání. Zdaňovacím obdobím se u právnických osob rozumí zdaňovací období vymezené v zákoně o daních z příjmů. U fyzických osob je to kalendářní rok.

Poplatník při podání daňového přiznání prověřuje odůvodněnost tvorby rezerv a jejich skutečný stav porovnává s výší, kterou může uplatnit podle zákona o rezervách v základu daně z příjmů. Tvorba rezerv uplatněná v základu daně z příjmů musí být vždy zaúčtována nebo uvedena v daňové evidenci.

3.1.1 Členění rezerv

- bankovní rezervy,
- rezervy v pojišťovnictví,
- rezervy na opravu hmotného majetku,
- rezervy na pěstební činnost,
- ostatní rezervy,
 - a) na odbahnění rybníka,
 - b) na sanaci pozemků dotčených těžbou,
 - c) na vypořádání důlních škod.

3.1.2 Bankovní rezervy

Banky¹⁾ mohou ve zdaňovacím období tvořit rezervy jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů²⁾. Rezerva slouží ke krytí ztrát, které souvisí s realizací poskytnutých bankovních záruk za úvěry.

Celková maximální tvorba rezerv nesmí přesáhnout 2 % z průměrného stavu poskytnutých bankovních záruk za úvěry poskytnuté bankami. Rezervy musí být vždy přiřazeny k jednotlivým zárukám. Průměrné stavy se počítají z měsíčních zůstatků k poslednímu dni v měsíci a zůstatku k 1. lednu příslušného zdaňovacího období.

Bankovní zárukou se pro účely tvorby rezerv rozumí bankovní záruka, která byla poskytnuta subjektu se sídlem nebo bydlištěm na území členského státu Evropské unie v případě, bude-li použito pro její sjednání a poskytnutí právo státu, který je členem Evropské unie, s výjimkou případu, kdy bude v souvislosti s bankovní zárukou použito právo státu, který není členem Evropské unie, a to i přesto, že použití tohoto práva umožňuje právo příslušného členského státu Evropské unie.

Banka může požádat správce daně o tvorbu vyšší rezervy než zákonné, ale musí svou žádost odůvodnit na základě údajů obchodní dokumentace a účetnictví. Správce daně své rozhodnutí vydá podle zvláštního zákona upravujícího správu daní³⁾. Na kladné vyřízení žádosti není právní nárok.

3.1.3 Rezervy v pojišťovnictví

Technické rezervy pojišťovny jsou vymezeny v zákoně o pojišťovnictví. Pro účely zjištění základu daně z příjmu se uznává tvorba rezerv zaúčtovaná podle tuzemského zákona upravujícího účetnictví, která je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to

¹⁾ zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

²⁾ § 24 odst. 2 písm. i) zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

³⁾ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

➤ **z technických rezerv na neživotní pojištění⁴⁾ tvorba**

- a) rezervy na nezasloužené pojistné,
- b) rezervy na pojistná plnění,
- c) rezervy na prémie a slevy
- d) vyrovnávací rezervy,
- e) rezervy pojistného neživotních pojištění,
- f) rezervy na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů podle zákona upravujícího pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

➤ **z technický rezerv na životní pojištění⁵⁾ tvorba**

- a) rezervy na nezasloužené pojistné,
- b) rezervy na pojistná plnění,
- c) rezervy pojistného životních pojištění,
- d) rezervy na prémie a slevy,
- e) rezervy životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník,
- f) rezervy na splnění závazků z použité technické úrokové míry a ostatních početních parametrů,
- g) rezervy pojistného neživotních pojištění.

3.1.4 Rezerva na opravu hmotného majetku

Rezervu na opravu hmotného majetku⁶⁾, která je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů⁷⁾, lze tvořit jen u hmotného majetku, který má podle zákona o dani z příjmu dobu daňového odepisování 5 a více let, je tedy zařazen v 2. odpisové skupině a vyšší. Mohou ji vytvářet osoby, které:

- mají vlastnické právo k hmotnému majetku,
- jsou organizační složkou státu, která má právo hospodařit s majetkem státu,
- jsou státní organizací příslušnou hospodařit s majetkem státu, pokud tuto rezervu nevytváří nájemce,
- jsou nájemcem a jsou k opravám majetku smluvně písemně zavázáni,

⁴⁾ § 51 odst. 2 a § 60 až § 68 zákona č. 277/2009 Sb.

⁵⁾ § 51 odst. 3 a § 60 až § 68 zákona č. 277/2009 Sb.

⁶⁾ § 26 odst. 2 zákona ČNR č. 586/1992 Sb.

⁷⁾ § 24 odst. 2 písm. i) zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

- procházejí oddlužením nebo reorganizací podle zvláštního právního předpisu⁸⁾ a jejichž vlastnické právo ke hmotnému majetku, ke kterému byla rezerva tvořena, nebylo průběhem insolventního řízení ani ukončením insolventního řízení dotčeno.

Účetní jednotka si může stanovit hranici pro dlouhodobý majetek i vyšší než je stanovena v zákoně o dani z příjmu, proto se může stát, že podnik bude vytvářet rezervu na opravu hmotného majetku, který v účetnictví nepovažuje za dlouhodobě hmotný majetek. Důležitá je však hranice daně z příjmů.

Je vhodnější plánovat rezervy spíše na jednotlivé dílčí akce než na jednu opravu majetku jako celku např. zvlášť rezerva na opravu střechy, na opravu fasády, na opravu podlah.

Rezerva na opravu hmotného majetku se nesmí tvořit:

- na technické zhodnocení,
- u hmotného majetku, určeného k likvidaci,
- u opravy, která vznikla v důsledku škody nebo jiné nepředvídatelné nebo nahodilé události – rezervu lze tvořit pouze na předvídatelná rizika,
- u hmotného majetku, pokud se oprava pravidelně opakuje každý rok,
- u poplatníka procházejícího konkurzem, pokud vůči jeho majetku trvají účinky prohlášení konkurzu,
- na pořízení majetku.

Ve zdaňovacím období je tvorba rezervy výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud peněžní prostředky budou v plné výši rezervy na jedno zdaňovací období převedeny na samostatný účet v bance, která má sídlo na území členského státu Evropské unie. Samostatný účet je veden v české koruně nebo v eurech a je určen jen pro ukládání prostředků rezerv podle tohoto ustanovení. Peněžní prostředky musí být na tento samostatný účet převedeny nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání. Pokud nebudou převedeny peněžní

⁸⁾ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

prostředky v plné výši na samostatný účet, rezerva se zruší v následujícím zdaňovacím období. Peněžní prostředky samostatného účtu mohou být čerpány jen na účely, na které byla rezerva vytvořena.

Rezerva na opravu se tvoří postupně. Celková výše rezervy vychází z toho, jaký majetek bude předmětem opravy a jaký bude charakter opravy. V praxi se účetní jednotka neobejde bez výchozího rozpočtu nebo alespoň kvalifikovaného odhadu nákladů na opravu. Rezerva na opravu se tvoří několik let před uskutečněním opravy, proto stanovení rozpočtu na budoucí opravu není snadné. Vhodné je vycházet např. z cenové nabídky několika potenciálních dodavatelů prací. Důkazní břemeno, které se týká stanovené celkové výše rezervy je na poplatníkovi. Aby nevzniklo podezření z účelového nadhodnocení odhadu, měl by se odhad nákladu co nejvíce přiblížit skutečným nákladům na opravu. Výše rezervy ve zdaňovacím období se vypočítá jako podíl výše nákladů na opravu a počtu let, po které se rezerva bude vytvářet. Počet let zahrnuje zdaňovací období, ve kterém se rezerva začala tvořit, ale nezahrnuje rok, ve kterém má být oprava zahájena. U movitých věcí můžeme kromě tvorby rezervy v čase využít i rezervu tvořenou k objemu jeho výkonu v technických jednotkách.

Pokud nebude oprava zahájena nejpozději ve zdaňovacím období, které následuje po období, kdy se oprava plánovala, rezerva se musí zrušit v tomto následujícím zdaňovacím období. Rezerva nebo její zůstatek se také zruší pokud se oprava nedokončí nejpozději v období následujícím po období zahájení opravy. Pokud poplatník zjistí skutečnosti odůvodňující změnu výše rezervy na opravu hmotného majetku, provede úpravu její výše, počínaje zdaňovacím obdobím, v němž tuto skutečnost zjistí.

Rezerva se nemůže tvořit libovolně dlouho. Minimální doba tvorby rezervy musí být alespoň dvě zdaňovací období a maximální doba tvorby rezervy záleží na zařazení daného majetku do odpisové skupiny.

Tab. 3.1 Maximální doba tvorby rezervy podle odpisové skupiny

Odpisová skupina	Maximální doba tvorby rezervy
2.	3 zdaňovací období
3.	6 zdaňovacích období
4.	8 zdaňovacích období
5. a 6.	10 zdaňovacích období

Rezervy by se měly vytvářet i čerpat na základě předem připraveného plánu tvorby rezerv. Mezi hlavní důvody patří především požadavek prokazatelnosti a přehlednosti vůči správci daně.

Plán tvorby rezerv by měl minimálně obsahovat:

- specifikaci záměru opravy,
- rozpočet ze kterého oprava vychází, vytvořený například na základě odhadu odborníka,
- předpokládaný termín zahájení a ukončení opravy,
- v jakých zdaňovacích obdobích má být rezerva tvořena, kdy bude čerpána,
- kalkulaci výše roční rezervy.

Daňovou rezervu na opravu hmotného majetku mohou tvořit a uplatňovat i poplatníci, kteří neúčtují, ale vedou daňovou evidenci – fyzické osoby:

- s příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti,
- s příjmy z pronájmu.

3.1.5 Rezerva na pěstební činnost

Rezervu podle tohoto ustanovení lze vytvářet jen na pěstební činnost v lese. Vytvářejí ji daňové subjekty, kteří jsou povinni provádět obnovu, ochranu a výchovu lesních porostů podle zvláštního zákona⁹⁾. Rezervu lze tvořit a čerpat jen na výkony uvedené v příloze tohoto zákona. Rezerva se vytváří podle výše vytěženého objemu

⁹⁾ Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon).

dřevní hmoty v m³ a její výši si stanoví poplatník sám podle rozpočtu nákladů na pěstební činnost. Výši a způsob tvorby rezervy si poplatník určí ve vnitřní směrnici.

3.1.6 Ostatní rezervy

➤ **Rezerva na odbahnění rybníka**

Odstraňování nánosů ze dna rybníka, které jsou způsobeny erozí okolních pozemků. Je tvořena maximálně na 10 po sobě jdoucích zdaňovacích období. Pro způsob tvorby, její výši a použití se použije ustanovení pro tvorbu rezervy na opravy podle tohoto zákona. Lze ji poprvé vytvářet od roku 2001.

➤ **Rezerva na sanaci pozemků dotčených těžbou,**

➤ **Rezerva na vypořádání důlních škod,**

➤ **Rezervy, u nichž zvláštní zákon uvede, že jde o výdaj nutný pro dosažení, zajištění a udržení příjmů.**

3.1.7 Zvláštní vázaný účet

Od roku 2009 je povinnost ukládat peněžní prostředky ve výši rezerv tvořených podle § 9 a § 10 zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu na zvláštní vázaný účet v bance. Zvláštní vázaný účet, může být veden českou bankou nebo bankou, která má sídlo v EU, a to v českých korunách nebo v eurech. Uložení finančních prostředků na účtech bank se sídlem na území jiného členského státu EU se týká pouze rezerv finančních prostředků na sanaci pozemků dotčených těžbou, rezerv na vypořádání důlních škod, rezerv, u nichž zvláštní zákon uvede, že jde o výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

S uložením finančních prostředků na účtech bank se sídlem na území jiného členského státu EU musí souhlasit:

- příslušný obvodní báňský úřad,
- příslušný krajský úřad, nebo
- Správa úložišť radioaktivního odpadu.

Příslušný účet musí být určen výhradně pro ukládání prostředků rezerv. Pro jednotlivý účel tvorby rezervy se vždy zřizuje pouze jeden zvláštní vázaný účet.

Finanční prostředky je nutné složit nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání za příslušné zdaňovací období.

Pokud se poplatníkovi nepodaří složit peněžní prostředky na samostatný účet, vzniká mu povinnost danou rezervu ve zdaňovacím období zrušit a to v období následujícím, kdy uplyne termín pro podání daňového přiznání.

3.2 Účetní rezervy

Jejich tvorba a čerpání je v pravomoci podnikatelské jednotky nebo je požaduje účetní legislativa. Titulem pro vytvoření účetní rezervy může být jakákoli očekávaná událost, u které se předpokládá, že někdy v budoucnu bude pro účetní jednotku představovat nějakou finanční zátěž. Zákon o daních z příjmů je neuznává jako náklad nezbytný k dosažení a udržení příjmů, to znamená, že jsou daňově neúčinné. Účetní rezervy ovlivňují hospodářský výsledek.

Doba tvorby účetních rezerv není stanovena, účelné je vycházet v každé konkrétní situaci z možností a potřeb účetní jednotky. Rezervu lze celou vytvořit v jediném období, stejně jako lze tvořit rezervu postupně po dobu několika období.

3.2.1 Členění rezerv

- rezerva na důchody a podobné závazky,
- rezerva na daň z příjmů,
- ostatní rezervy,
 - a) rezerva na garanční opravy,
 - b) rezerva na restrukturalizaci,
 - c) rezerva na rizika a ztráty z podnikání,
 - d) technické a jiné rezervy.

3.2.2 Rezerva na důchody a podobné závazky

Vytváří se tehdy, pokud se zaměstnavatel k jejich vyplácení zaváže např. kolektivní smlouvou nebo jiným právním předpisem (jiným než daňovým). Vzhledem k probíhající důchodové reformě lze očekávat, že se u této rezervy ještě v budoucnu setkáme s jejím širším uplatněním.

3.2.3 Rezerva na daň z příjmů

Tuto rezervu by měly tvořit účetní jednotky, u kterých bude okamžik sestavení účetní závěrky a okamžik uzavření účetního období předcházet okamžiku sestavení daňového přiznání. Vymezit předpokládanou výši daně ze zisku je důležité proto, aby ve výkazu zisků a ztrát byl vykázán také disponibilní zisk po zdanění (i když v předpokládané výši). Přesná částka splatné daně se pak zaúčtuje až v následujícím účetním období a současně se rozpustí vytvořená rezerva. Čím přesněji byla odhadnuta výše daně, tím méně je zkresleno následující účetní období. Problematická otázka nastává u vykazování výše rezervy v případě, kdy účetní jednotka má zaplacené zálohy na splatnou daň nebo dokonce má přeplatek na zálohách. Rezerva by měla být vykázána pouze ve výši rozdílu mezi odhadovanou splatnou daní a úhrnem zaplacených záloh.

3.2.4 Rezerva na garanční opravy

Tuto rezervu vytváří účetní jednotka, která ke svým výrobkům nebo zboží poskytuje záruku a dá se očekávat, že dojde k výdajům, které nastanou v souvislosti s opravami v záruční lhůtě. Výši této rezervy je třeba kalkulovat v závislosti na očekávaných nákladech zjištěných například na základě zkušeností minulých let.

Vytvoření této rezervy je důležitá proto, že příčina potencionálních nákladů na odstranění reklamovatelných závad vznikla v období, ve kterém byly dodány výrobky nebo zboží, případně služby a ve kterém byly zahrnuty do výnosů. Při tom náklady spojené s odstraňováním vad musí být součástí téhož období, ve kterém bylo dosaženo výnosů, protože z těchto výnosů jsou hrazeny.

3.2.5 Rezerva na restrukturalizaci

Restrukturalizací se rozumí program, kterým se významně mění předmět činnosti účetní jednotky nebo způsob, jakým je činnost účetní jednotky prováděna. Zejména zahrnuje:

- přemístění podnikatelských aktivit do jiné oblasti, případně uzavření provozu,
- utlumení nebo ukončení části podnikatelských aktivit.

Rezerva na restrukturalizaci má být tvořena proto, aby jejím zúčtováním byl jednak vyjádřen předpokládaný náklad na restrukturalizaci do roku, ve kterém o ní bylo rozhodnuto a také proto, aby pomocí rezervy bylo zabráněno rozdělení výsledku hospodaření a tím byly zachovány zdroje potřebné na úhradu nákladů této restrukturalizace.

Rezerva na restrukturalizaci se tvoří a čerpá pouze na přímé náklady nezbytně nutné k uskutečnění programu restrukturalizace, které nesouvisí s pokračujícími aktivitami účetní jednotky. K nákladům na restrukturalizaci nepatří náklady na přeškolení nebo přemístění zaměstnanců, kteří zůstanou nadále v zaměstnaneckém poměru, náklady na marketing. Tato rezerva se účtuje do mimořádných nákladů, to znamená, že je zachycena v účtové skupině 58.

3.2.6 Rezerva na obchodní rizika

Rezervy na rizika nelze chápat tak, že by je bylo možno vytvářet libovolně, vždy musí být zdůvodněny minulými událostmi nebo reálně očekávanými okolnostmi. Tato rezerva vyjadřuje různá rizika, která vznikají v souvislosti s určitým obchodním případem a je tam riziko, že ten obchodní případ nebude úspěšně ukončen. Také lze vytvářet i rezervy, které budou vyjadřovat obvyklá rizika, která souvisejí s uzavíranými obchodními případy. Nepatří zde rizika spojená s úhradou faktur, protože ta jsou kryta opravnými položkami. Mohou to být ale rizika, která souvisí s provozním událostmi:

- v obchodních podnicích nepojištěná rizika odcizení či zničení zboží,
- v zemědělství nepojištěné či nepojistitelné škody na úrodě nebo na možná onemocnění chované drůbeže, skotu,

- nepojištěné škody z odpovědnosti vůči třetím osobám,
- rezerva na pojištěné škody ve výši spoluúčasti,
- rezerva na náklady spojené s likvidací dlouhodobého majetku.

Pokud se při likvidaci dlouhodobého majetku dají očekávat vyšší náklady než bude výnos z likvidace a tento rozdíl bude významný, je správné vytvořit rezervu na pokrytí předpokládané ztráty. Tato ztráta z likvidace majetku bude zúčtována do období, kdy bylo o likvidaci rozhodnuto, to znamená do období, ve kterém vznikla příčina této ztráty. Tato rezerva se nemůže vytvářet na likvidaci nemovitého majetku, pokud bude nahrazován novým, protože demoliční náklady a zůstatková hodnota vstupují do hodnoty nové nemovitosti. To platí, pokud nebyla tato rezerva vytvářena již dříve. Pokud bude při výpočtu odpisů brán v úvahu výnos z likvidace, bude tato rezerva vytvářena pouze v případě, že budou náklady na likvidaci očekávány vyšší než výnos z ní.

4 Analýza a praktické příklady rezerv podniku

4.1 Účtování zákonných a ostatních rezerv

Rezervy jsou budoucí cizí závazky dlouhodobého charakteru, proto jsou zařazeny do účtové třídy 4, skupina účtů 45. Jejich tvorba se v nákladech zúčtuje v závislosti na tom, zda se týkají provozních nákladů – účtová skupina 55, finančních nákladů – účtová skupina 57, mimořádných nákladů – účtová skupina 58 nebo daně z příjmů – účtová skupina 59.

Čerpání, zrušení nebo snížení rezerv se provádí na stejných účtech nákladů jako jejich tvorba, jen v jejich prospěch (na straně Dal).

Tab. 4.1 Tvorba zákonných rezerv

Tvorba zákonných rezerv	MD	D
Tvorba provozních rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týká provozní činnosti	552	451
Tvorba finančních rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týká finanční činnosti	574	451
Tvorba mimořádných rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týká mimořádné činnosti	584	451

Tab. 4.2 Čerpání nebo zrušení zákonných rezerv

Čerpání nebo zrušení zákonných rezerv	MD	D
Zúčtování provozních rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týkala provozní činnosti	451	552
Zúčtování finančních rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týkala finanční činnosti	451	574
Zúčtování mimořádných rezerv tvořených podle zvláštních právních předpisů v případě, že se rezerva týkala mimořádné činnosti	451	584

Tab. 4.3 Tvorba jiných rezerv

Tvorba jiných rezerv	MD	D
Tvorba jiných rezerv souvisejících s provozní činností	554	452 – 459
Tvorba jiných rezerv souvisejících s finanční činností	574	452 – 459
Tvorba jiných rezerv souvisejících s mimořádnou činností	584	452 - 459
Tvorba rezervy na daň z příjmů	599	452 - 459

Tab. 4.4 Čerpání nebo zrušení jiných rezerv

Čerpání nebo zrušení jiných rezerv	MD	D
Čerpání jiných rezerv souvisejících s provozní činností	452 - 459	554
Čerpání jiných rezerv souvisejících s finanční činností	452 - 459	574
Čerpání jiných rezerv souvisejících s mimořádnou činností	452 - 459	584
Čerpání rezervy na daň z příjmů	452 - 459	599

Analytické účty je nutné vytvářet podle jednotlivých rezerv tak, aby tvorba a zúčtování každé rezervy bylo průkazné a kontrolovatelné. Každý titul rezervy je nutné evidovat odděleně, není přípustné přesouvat nevyčerpané rezervy mezi sebou.

4.1.1 Účtování rezerv na konci a na začátku účetního období

Rezerva nemůže mít aktivní zůstatek na konci účetního období, proto se jejich zůstatek na konci období převádí do období následujícího.

Obr. 4.1 Účtování na konci roku – uzavírání účetních knih

<u>702-Konečný účet rozvahový</u>		<u>451-Rezervy podle zvláštních právních předpisů</u>	
1. 100 000		1. 100 000	

552-Tvorba a zúčtování rezerv
podle zvláštních právních předpisů

2. 100 000

710-Účet zisku a ztrát

2. 100 000

Legenda:

1. uzávěrkový převod
2. uzávěrkový převod

Obr. 4.2 Účtování na začátku roku - otevírání účetních knih

701-Počáteční účet rozvahový

1. 100 000

451-Rezervy podle zvláštních
právních předpisů

1. 100 000

Legenda:

1. uzávěrkový převod na začátku roku

4.2 Praktické příklady rezerv

4.2.1 Rezerva na opravu hmotného majetku

➤ příklad 1a

Společnost EMIL s r. o. se zabývá zemědělskou činností, je plátcem DPH a má ve svém majetku, mimo jiné i skleník, u kterého chce provést opravu. V roce 2004 začala na tuto opravu skleníku vytvářet zákonnou rezervu.

Firma si vytvořila plán tvorby rezervy:

Oprava má spočívat ve výměně prosklení a ve výměně klempířských konstrukcí.

Rozpočet opravy skleníku předložila dodavatelská firma na částku 6 000 000 milionů Kč (bez DPH).

Plánovaný termín opravy je v roce 2010. Předpokládaný termín ukončení opravy je v roce 2011.

Skleník je zahrnut do 3. odpisové skupiny a maximální doba tvorby rezervy je 6 zdaňovacích období. Firma se rozhodla, že rezervu bude tvořit maximální dobu. Rezerva je tvořena jako celek a rezervu chce tvořit rovnoměrně.

Výpočet výše rezervy za zdaňovací období:

6 000 000/6 let = 1 000 000 Kč za zdaňovací období

Obchodní společnost si vytvořila rozpočet na tvorbu a čerpání rezervy na jednotlivá období:

Tab. 4.5 Rozpočet na tvorbu a čerpání rezervy

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	1000000	-
Čerpání	-	-	-	-	-	-	6000000

V roce 2006 dodavatelská společnost upozornila na růst cen materiálu, který je potřeba na opravu skleníku, proto navýšila původní plánovanou cenu o 500 000 Kč (bez DPH). Jelikož se původní plánovaná cena zvýšila, firma musela navýšit rezervu o zvýšenou částku a vypracovat nový rozpočet na opravu.

K navýšení rezervy došlo v roce 2006, proto byla tato částka začleněna do tvorby rezervy v letech 2006 – 2009 to znamená, že v každém roce došlo k nárůstu původní částky o 125 000 Kč.

Tab. 4.6 Nový rozpočet na opravu

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba	1000000	1000000	1125000	1125000	1125000	1125000	-
Čerpání	-	-	-	-	-	-	6500000

Firma tyto účetní operace zaúčtovala následující způsobem:

Obr. 4.3 Účtování tvorby a čerpání rezervy

552-Tvorba a zúčtování rezerv podle zvláštních právních předpisů		451-Rezervy podle zvláštních právních předpisů		221-Bankovní účet	
1. 1 000 000	8. 6 500 000	8. 6 500 000	1. 1 000 000		9. 7 150 000
2. 1 000 000			2. 1 000 000		
3. 1 125 000			3. 1 125 000		
4. 1 125 000			4. 1 125 000		
5. 1 125 000			5. 1 125 000		
6. 1 125 000			6. 1 125 000		
321-Dodavatelé		343-Daň z přidané hodnoty		511-Opravy a udržování	
9. 7 150 000	7. 7 150 000	7. 650 000		7. 6 500 000	

Legenda:

1. Tvorba zákonné rezervy rok 2004 – 1 000 000 Kč
2. Tvorba zákonné rezervy rok 2005 – 1 000 000 Kč
3. Tvorba zákonné rezervy rok 2006 – 1 125 000 Kč
4. Tvorba zákonné rezervy rok 2007 – 1 125 000 Kč
5. Tvorba zákonné rezervy rok 2008 – 1 125 000 Kč
6. Tvorba zákonné rezervy rok 2009 – 1 125 000 Kč
7. Provedena oprava – dodavatelská faktura rok 2010
Celkem – 7 150 000 Kč
Cena bez DPH – 6 500 000 Kč
DPH 10 % - 650 000 Kč
8. Čerpání rezervy rok 2010– 6 500 000 Kč
9. Úhrada faktury dodavateli rok 2010 – 7 150 000 Kč

➤ Příklad 1b

Firma EMIL s. r. o. se rozhodla provést srovnání daňové úspory při maximální a minimální době tvorby rezervy. Tvorba a čerpání zákonné rezervy ovlivňuje výši daně a na výši daně má hlavní vliv změna daňových sazeb v jednotlivých letech a částečně také počet zdaňovacích období.

V případě lineární daňové sazby v jednotlivých letech, by společnost při tvorbě zákonné rezervy na daních ušetřila, ale naopak při čerpání rezervy by o stejnou částku byla daň opět navýšena.

V případě progresivní daňové sazby v jednotlivých letech by společnosti mohla vzniknout daňová úspora ale také větší daňová povinnost.

Kdyby společnost tvořila rezervu maximální dobu:

Tab. 4.7 Vliv změny daňových sazeb v jednotlivých letech

Rok	Daňová sazba	Částka rezervy	Daňová úspora
2004	28 %	1 000 000	280 000
2005	26 %	1 000 000	260 000
2006	24%	1 125 000	270 000
2007	24 %	1 125 000	270 000
2008	21 %	1 125 000	236 250
2009	20 %	1 125 000	225 000
2010	19 %	-6 500 000	-1 235 000

Daňová úspora = 1 000 000 + 1 000 000 + 1 125 000 + 1 125 000 + 1 125 000 +
+ 1 125 000 – 6 500 000 = 306 250 Kč.

Kdyby společnost EMIL čerpala rezervu až v roce 2010 její daňová úspora by byla 306 250 Kč.

Kdyby společnost tvořila rezervu minimální dobu:

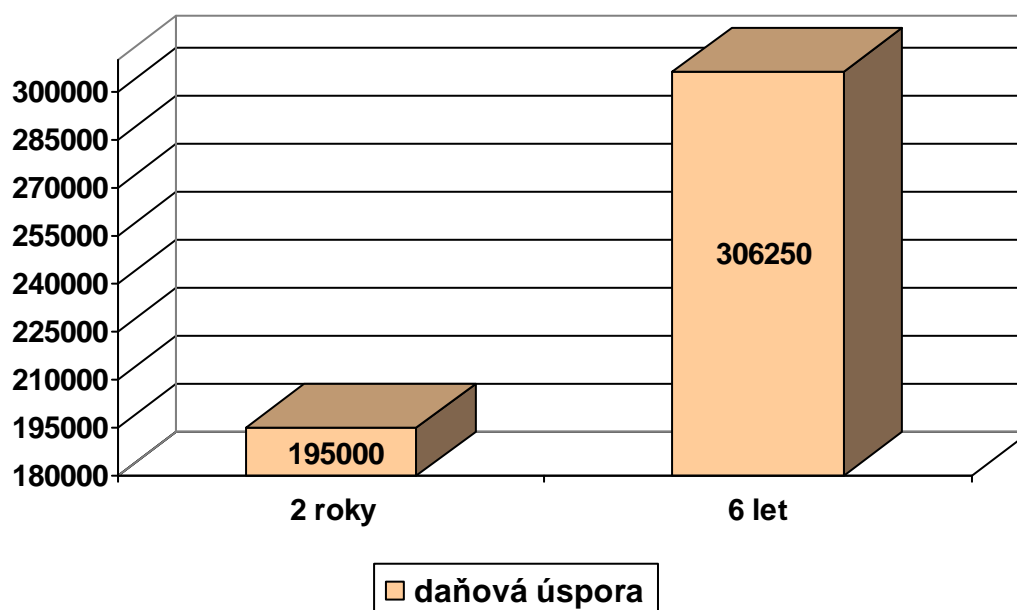
Tab. 4.8 Vliv daňové sazby v jednotlivých letech

Rok	Daňová sazba	Částka rezervy	Daňová úspora
2004	28 %	3 250 000	910 000
2005	26 %	3 250 000	845 000
2006	24%	-6 500 000	-1560000

Daňová úspora = 910 000 + 845 000 – 1 560 000 = 195 000 Kč.

Pokud firma bude tvořit rezervu minimální dobu, daňová úspora bude 195 000 Kč.

Graf 4.1 Daňová úspora při maximální a minimální době tvorbě rezervy u společnosti EMIL s. r. o.

Pro firmu je výhodnější tvořit rezervu maximální dobu, protože její daňová úspora by byla o 111 250 Kč více než při minimální době tvorby rezervy.

➤ Příklad 1c

Společnost EMIL s r. o., se zabývá zemědělskou činností, je plátcem DPH a má ve svém majetku skleník, u kterého chce provést opravu prosklení a opravu klempířských konstrukcí. V roce 2004 začala na tuto opravu skleníku vytvářet zákonnou rezervu. Rezerva se tvoří jako celek.

Rozpočet opravy předložila dodavatelská firma na částku 9 000 000 milionů Kč (bez DPH). Kvůli špatnému stavu prosklení musela být oprava zahájena už v roce 2006. Po dokončení opravy v roce 2007 firma vystavila fakturu na 9 000 000 Kč včetně DPH, v tomto roce byla také faktura uhrazena.

Výpočet výše rezervy za zdaňovací období:

$9\,000\,000/6 \text{ let} = 1\,500\,000 \text{ Kč za zdaňovací období}$

Společnost si vytvořila rozpočet na tvorbu a čerpání rezervy na jednotlivá období, ale protože kvůli špatnému stavu musela být oprava zahájena dříve, tak rezerva musela být už čerpána v roce 2007.

Tab. 4.9 Plán tvorby a čerpání rezervy z důvodů předčasného zahájení opravy

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tvorba	1500000	1500000	1500000	-	-	-	-
Čerpání	-	-	-	4500000	-	-	-

Oprava musela být kompletně dokončena už v roce 2007, z důvodů tvorby rezervy jako celek. Kdyby společnost tvořila rezervu zvlášť na prosklení a zvlášť na konstrukci, postačilo by dokončit v roce 2007 jen opravu prosklení a další opravy realizovat v původně plánovaných termínech. Pokud by firma nedokončila opravu v roce 2007, musela by rozpustit také nevyčerpanou část rezervy.

Firma tyto účetní operace zaúčtovala následující způsobem:

Obr. 4.4 Účtování tvorby a čerpání rezervy

552-Tvorba a zúčtování rezerv podle zvláštních právních předpisů	451-Rezervy podle zvláštních právních předpisů	221-Bankovní účet
1. 1 500 000	5. 4 500 000	
2. 1 500 000	1. 1 500 000	6. 9 000 000
3. 1 500 000	2. 1 500 000	
	3. 1 500 000	
321-Dodavatelé	343-Daň z přidané hodnoty	511-Opravy a udržování
6. 9 000 000	4. 818 100	4. 8 181 900
4. 9 000 000		

Legenda:

1. Tvorba zákonné rezervy rok 2004 – 1 500 000 Kč
 2. Tvorba zákonné rezervy rok 2005 – 1 500 000 Kč
 3. Tvorba zákonné rezervy rok 2006 – 1 500 000 Kč
 4. Provedena oprava – dodavatelská faktura 2007
- Celkem – 9 000 000 Kč
- Cena bez DPH – 8 181 900 Kč
- DPH 10 % - 818 100 Kč
5. Čerpání rezervy rok 2007 – 4 500 000 Kč
 6. Úhrada faktury dodavateli rok 2007 – 9 000 000 Kč

4.2.3 Rezerva na restrukturalizaci

➤ Příklad 3

Obchodní společnost plánuje přemístit své podnikatelské aktivity do jiné oblasti a proto má v úmyslu vytvářet rezervu na restrukturalizaci. Rezervu hodlá tvořit dva roky a třetí rok plánuje restrukturalizaci uskutečnit. Předpokládané náklady restrukturalizace jsou 5 500 000 Kč. Ve třetím roce došlo k restrukturalizaci a celkové náklady na základě dodavatelské faktury činily 6 000 000 Kč + 20 % DPH. V tomtéž roce společnost uhradila fakturu z běžného účtu.

Firma tyto účetní operace zaúčtovala následující způsobem:

Obr. 4.6 Účtování tvorby a čerpání rezervy

584-Tvorba a zúčtování

mimořádných rezerv

1. 2 750 000	4. 5 500 000
2. 2 750 000	

459-Ostatní rezervy

4. 5 500 000	1. 2 750 000
	2. 2 750 000

321-Dodavatelé

5. 7 200 000	3. 7 200 000
--------------	--------------

5xx-Různé nákladové účty

3. 6 000 000

343-Daň z přidané hodnoty

3. 1 200 000

221-Bankovní účet

5. 7 200 000

Legenda:

1. Tvorba rezervy na restrukturalizaci rok 2008 – 2 750 000 Kč
2. Tvorba rezervy na restrukturalizaci rok 2009 – 2 750 000 Kč
3. Provedena restrukturalizace – dodavatelská faktura 2010
Celkem – 7 200 000 Kč
Cena bez DPH – 6 000 000 Kč
DPH 20 % - 1 200 000 Kč
4. Čerpání rezervy – 5 500 000 Kč
5. Úhrada faktury dodavateli – 7 200 000 Kč

4.2.4 Rezerva na garanční opravy

➤ Příklad 4a

Obchodní společnost KAMIL s r. o. vyrábí a prodává výrobky, na které se vztahuje roční záruční lhůta. Ze zkušeností z minulých let ví, že se náklady na opravy v záruce pohybují asi ve výši 500 000 Kč, proto rezerva byla tvořena ve výši 500 000 Kč. Garanční opravy provádí zaměstnanci firmy.

Firma tyto účetní operace zúčtovala následující způsobem:

Obr. 4.7 Účtování tvorby a čerpání rezervy

554-Tvorba a zúčtování

ostatních rezerv

3. 500 000	5. 450 000
	6. 50 000

459-Ostatní rezervy

5. 450 000	3. 500 000
6. 50 000	

321-Dodavatelé

1. 600 000

504-Prodané zboží

1. 600 000

311-Odběratelé

2. 1 700 000

604-Tržby za zboží

2. 1 700 000

521-Mzdové náklady

4a. 450 000

331-Zaměstnanci

4a. 450 000

Legenda:

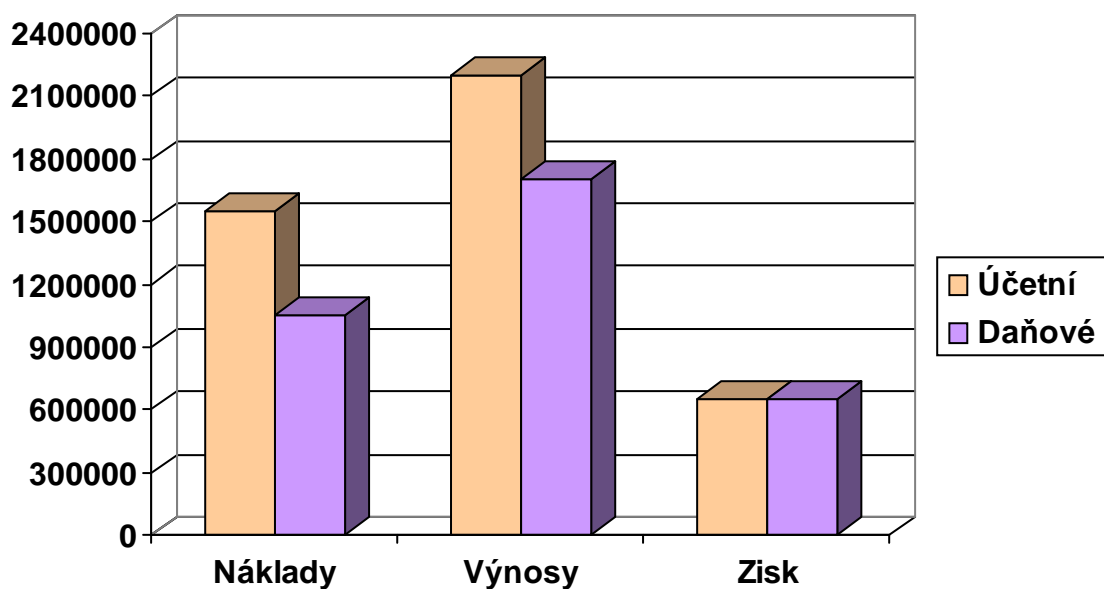
1. Přijatá faktura za zboží v pořizovací ceně rok 2009 – 600 000 Kč
2. Tržba za prodané zboží rok 2009 – 1 700 000 Kč
3. Tvorba rezervy na záruční opravy rok 2009 – 500 000 Kč
Náklady na záruční opravy
- 4a. Mzdové náklady servisních techniků rok 2010 – 450 000 Kč
5. Čerpání rezervy rok 2010 – 450 000 Kč
6. Zrušení nevyčerpané rezervy rok 2010 – 50 000 Kč

Tab. 4.10 Hodnocení tvorby rezervy v průběhu dvou let

Rok	Účetní			Daňové		
	Náklady	Výnosy	Zisk	Náklady	Výnosy	Zisk
2009	1 100 000	1 700 000	600 000	600 000	1 700 000	1 100 000
2010	450 000	500 000	50 000	450 000		-450 000
Celkem	1 550 000	2 200 000	650 000	1 050 000	1 700 000	650 000

Z celkového hodnocení tvorby rezervy v průběhu dvou let vyplynulo, že ostatní rezervy ovlivňují pouze účetní náklady a výnosy a nemají vliv na daňové náklady a výnosy. Ostatní rezervy ovlivňují pouze hospodářský výsledek a jsou daňově neúčinné.

Graf 4.2 Vliv ostatních rezerv na vývoj účetních a daňových nákladů a výnosů

➤ **Příklad 4b**

Obchodní společnost prodává své výrobky, na které se vztahuje roční záruční lhůta. Rezerva na garanční opravu byla tvořena ve výši 500 000 Kč. Hospodářský výsledek společnosti byl 1 635 000 Kč. Jaký vliv má rezerva na garanční opravu na hospodářský výsledek?

Rok 2008

Základ daně = účetní HV	1 635 000
Úprava o tvorbu rezervy	500 000
Základ daně upravený	2 135 000
Daň 21 %	448 350
Disponibilní zisk	1 686 650

Rok 2009

Základ daně = účetní HV	1 635 000
Úprava o čerpání rezervy	- 500 000
Základ daně upravený	1 135 000
Daň 20 %	227 000
Disponibilní zisk	908 000

Jelikož jsou ostatní rezervy daňově neúčinné tak se při převádění účetního hospodářského výsledku na daňový základ hospodářský výsledek ještě upravuje. Při tvorbě rezervy se o částku rezervy navýší a při čerpání rezervy se zase o částku sníží. Výsledkem je, že při tvorbě rezervy je větší disponibilní zisk a naopak při čerpání rezervy je disponibilní zisk menší.

4.2.5 Rezerva na pracovní výročí zaměstnanců

➤ **Příklad 5**

Nadnárodní společnost ADAM, se zabývá výrobou zemědělských strojů. Je to společnost, která zaměstnává přes 2 000 zaměstnanců. Společnost má vyjednáno s odbory v kolektivní smlouvě odměňování zaměstnanců při pracovním výročí. Proto si vytváří rezervy na pracovní výročí.

Zaměstnancům firmy je poskytnuta odměna ve stanovené výši, pokud dosáhnou určitého počtu odpracovaných let ve firmě v době od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku.

Průměrná doba zaměstnání ve firmě je 5 let. Na toto 5-ti lete období firma vytváří rezervu. Rezervy tvoří vždy na začátku roku a čerpá v průběhu jednotlivých měsíců. Meziročně je částka upřesňována podle skutečného nároků zaměstnanců.

Podnik při tvorbě rezerv vycházel z předběžných propočtů:

Tab. 4.11 Pracovní výročí zaměstnanců v roce 2010

Počet let odpracovaných ve firmě	Počet zaměstnanců	Výše odměny v Kč	Odměna celkem
5	258	3 000	774 000
10	82	6 000	492 000
15	50	9 000	450 000
20	5	12 000	60 000
Celkem: 1 776 000 Kč			

Tab. 4.12 Pracovní výročí zaměstnanců v roce 2011

Počet let odpracovaných ve firmě	Počet zaměstnanců	Výše odměny v Kč	Odměna celkem
5	346	3 000	1 038 000
10	93	6 000	558 000
15	26	9 000	234 000
20	2	12 000	24 000
Celkem: 1 854 000 Kč			

Tab. 4.13 Pracovní výročí zaměstnanců v roce 2012

Počet let odpracovaných ve firmě	Počet zaměstnanců	Výše odměny v Kč	Odměna celkem
5	380	3 000	1 140 000
10	75	6 000	450 000
15	39	9 000	351 000
20	8	12 000	96 000
Celkem: 2 037 000 Kč			

Tab. 4.14 Pracovní výročí zaměstnanců v roce 2013

Počet let odpracovaných ve firmě	Počet zaměstnanců	Výše odměny v Kč	Odměna celkem
5	301	3 000	903 000
10	81	6 000	486 000
15	42	9 000	378 000
20	4	12 000	48 000
Celkem: 1 815 000 Kč			

Tab. 4.15 Pracovní výročí zaměstnanců v roce 2014

Počet let odpracovaných ve firmě	Počet zaměstnanců	Výše odměny v Kč	Odměna celkem
5	263	3 000	789 000
10	64	6 000	384 000
15	23	9 000	207 000
20	3	12 000	36 000
Celkem: 1 416 000 Kč			

Rezerva za období 2010 – 2014 je tvořena předběžnou částkou 8 898 000 Kč. Na rok 2010 byla rezerva stanovena ve výši 1 776 000 Kč, která se v jednotlivých měsících roku 2010 čerpá dle skutečných nároků zaměstnanců na pracovní výročí.

4.2.6 Rezerva na nevyčerpanou dovolenou

Nadnárodní společnost ADAM, se zabývá výrobou zemědělských strojů. Je to společnost, která zaměstnává přes 2 000 zaměstnanců. Společnost si vytváří rezervu na nevyčerpanou zákonnou dovolenou svých zaměstnanců, kteří tuto dovolenou nevyčerpají v daném roce. Společnost sleduje čerpání dovolené svých zaměstnanců v personálním softwaru. Firma zaměstnává zaměstnance v kategorii technicko-hospodářský pracovník, režijní dělník a výrobní dělník. Výše dovolené je hrazeno náhradou ve výši průměrné mzdy zaměstnance. Fond pracovní doby ve firmě je 7,5 hodiny.

Podnik při tvorbě rezerv vycházel z propočtu zůstatku dovolené:

Počet zaměstnanců	Zůstatek dovolené	Průměr na doloženou v Kč	Celkem Kč
1. THP	1	264,45	1 983
2. THP	3	243,69	5 483
3. THP	4	191,17	5 735
4. THP	1	218,56	1 639
5. THP	3	200,38	4 509
Celkem: 19 349 Kč			

Tab. 4.17 Propočet zůstatku dovolené režijních dělníků

Počet zaměstnanců	Zůstatek dovolené	Průměr na doloženou v Kč	Celkem Kč
1. režijní dělník	5	175,10	6 566
2. režijní dělník	2	159,26	2 389
3. režijní dělník	3	157,56	3 545
4. režijní dělník	2	165,11	2 477
5. režijní dělník	1	158,20	1 187
Celkem: 16 164 Kč			

Tab. 4.18 Propočet zůstatku dovolené výrobních dělníků

Počet zaměstnanců	Zůstatek dovolené	Průměr na doloženou v Kč	Celkem Kč
1. výrobní dělník	6	119,50	5 378
2. výrobní dělník	4	115,32	3 460
3. výrobní dělník	3	135,70	3 053
4. výrobní dělník	1	120, 44	903
Celkem: 12 794 Kč			

Firma si vytvořila rezervu na nevyčerpanou zákonnou dovolenou svých zaměstnanců ve výši 48 307Kč.

Rezerva se vytváří na počátku kalendářního roku za předcházející kalendářní rok. Je čerpána v průběhu následujícího roku v jednotlivých měsících a musí být vyčerpana do konce následujícího roku.

5 Závěr

Tématem mé bakalářské práce je „význam a tvorba rezerv u podnikatelského subjektu“.

Svou práci jsem rozdělila na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsem se zabývala obecnou charakteristikou rezerv a s nimi souvisejícími právními předpisy. V praktické části jsem se zaměřila na poznatky z praxe, které jsem zpracovala do názorných příkladů.

Na základě uvedených příkladů si myslím, že vytváření rezervy má velký význam zejména pro menší podnikatelské subjekty. Díky nim si mohou očekávanou větší finanční částku rozložit do jednotlivých účetních období a nemusí tak v jednom roce vynaložit větší sumu peněz, kterou by si popřípadě museli vypůjčit u bankovního ústavu.

Na rozdíl od společností se zahraniční účastí, které vytvářejí pouze rezervy sjednané mezi zaměstnavatelem a odbory v kolektivní smlouvě. Společnost ADAM s r. o., která se v roce 1992 stala součástí nadnárodní společnosti do té doby vytvářela například rezervu na opravy hmotného majetku, ale od roku 1992 začala vytvářet rezervy pouze jako závazek vůči zaměstnancům například rezervu na pracovní jubilea vyjednána v kolektivní smlouvě a rezervu ke krytí zůstatku zákonné dovolené svých zaměstnanců. Jiné rezervy nevytváří, jelikož společnost „zajímá“ zisk a jeho zhodnocení ve formě akcií, což následně vzbuzuje u akcionářů větší důvěryhodnost. Běžné opravy totiž pravidelně zahrnuje do svého ročního rozpočtu.

Rezervy jsou obtížně kontrolovanou oblastí ve finančním účetnictví, protože firmy si musí samy ve svých vnitřních předpisech stanovit položky, na které budou rezervy vytvářet, způsob její tvorby a použití, její evidence včetně výše vytvářené rezervy, která je závislá na očekávaném budoucím vývoji firmy.

V některých případech vytvářejí účetní jednotky účetní rezervy jen na základě úmyslu provést v budoucnu určitý výdaj na daný účel a neberou to jako závazek podniku

tento výdaj v budoucnosti uskutečnit. Chtějí pouze využít tvorby rezervy pro ovlivňování svého hospodářského výsledku.

Aby se zamezilo manipulaci s hospodářským výsledkem vlivem vytváření účetních rezerv, je nezbytnou podmínkou firmy zpracovat důkladně a podrobně vnitropodnikové směrnice pro tvorbu a používání rezervy jako součást účetní politiky podniku. Zákonné rezervy jsou u nás upraveny daleko přísněji než účetní rezervy. Zákon o rezervách stanovují rozsah titulů, na které lze daňové uznatelné rezervy vytvářet. Zákonné rezervy jsou vymezeny příliš úzce.

Seznam použité literatury

použitá literatura:

BÁČA, J.; FIREŠ, B.; JANOUT, J.; KOVANICOVÁ, D.; SCHROLL, R. *Účetnictví II*. 1. vyd. Praha: Bilance, 1997. 451 s. ISBN 80-238-2344-2.

BLECHOVÁ, B.; JANOUŠKOVÁ, J. *Podvojně účetnictví v příkladech 2009*. 9. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2931-2.

BŘEZINOVÁ, H.; JURÁNEK, V.; MUNZAR, V.; MUZIKÁŘOVÁ, L. *Účetnictví I*. 2. vyd. Praha: Bilance, 2001. 427 s. ISBN 80-86371-11-5.

DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 2. vyd. Brno: Computer Press, 2008. 329 s. ISBN 978-80-251-1950-1.

FIŠEROVÁ, E.; CHALUPA, R.; KADLEC, J.; PILÁTOVÁ, J.; PROCHÁZKOVÁ, D.; SEDLÁK, R.; SKÁLOVÁ, J.; TKÁČ, R.; VLACH, P. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2008*. 6. vyd. Olomouc: ANAG, 2008. 447 s. ISBN 978-80-7263-450-7.

HASPROVÁ, O. *Základy účetnictví podnikatelských subjektů*. 1. vyd. Technická univerzita v Liberci, Hospodářská fakulta, 2009. 205 s. ISBN 978-80-7372-479-5.

KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 18. vyd. Praha: Polygon, 2008. 440 s. ISBN 978-80-7273-152-7.

LOUŠA, F. *Vnitropodnikové směrnice v účetnictví*. 4. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2006. 112 s. ISBN 80-247-1259-8.

MÜLLEROVÁ, L.; VANČUROVÁ, A. *Daně v účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. 280 s. ISBN 80-7357-163-3.

MÜLLEROVÁ, L.; VOMÁČKOVÁ, H.; DVOŘÁKOVÁ, D. *Účetní předpisy pro podnikatele. Komentář*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2009. 604 s. ISBN 978-80-7357-435-2.

PELC, V. *Daňové rezervy 2008*. 1. vyd. Praha: Linde, 176 s. ISBN 978-80-7201-718-8.

RUBÁKOVÁ, V. *Praktické účetní případy 2008, příklady účtování na všech účtech*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2008. 168 s. ISBN 978-80-247-2443-0.

RÝLOVÁ, Z.; TUNKROVÁ, Z.; ŠULC, I.; KRŮČEK, Z. *Daňové zákony 2010 s komentářem změn*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. 199 s. ISBN 978-80-251-2904-3.

STROUHAL, J.; ŽIDLICKÁ, R.; KNAPOVÁ, B. *Účetnictví 2009, Velká kniha příkladů*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2009. 659 s. ISBN 978-80-251-2425-3.

tištěná periodika:

BURIAN, J. Účetní a daňové rezervy. *Praktický poradce v daňových otázkách: časopis daňových a účetních aktualit, komentářů, rad a příkladů*. Rubrika 7, č. 25-26/2009, s. 1-20. ISSN 1212-8600.

Seznam zkratek

apod.	a podobně
č.	číslo
ČNR	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
HV	hospodářský výsledek
IAS	mezinárodní účetní standardy
IFRS	mezinárodní standardy účetního výkaznictví
Kč	Korun českých
m ³	metr krychlový
např.	například
obr.	obrázek
odst.	odstavec
písm.	písmeno
sb.	sbírka
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
tab.	tabulka
THP	technicko-hospodářský pracovník
ZoR	zákon o rezervách

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2010

.....
Lucie Mertíková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Družstevní 482

742 42 Šenov u Nového Jičína